

حفاظت از پل ساسانی- اسلامی کشکان استان لرستان با رویکرد منظر فرهنگی

(هنری)**

مهدی پیرحیاتی^۱

بهنام پدram*^۲

علیرضا انیسی^۳

چکیده

استان لرستان در غرب ایران با دارا بودن رودهای پرآب و به دلیل قرار داشتن در مسیرهای باستانی بین پایتخت‌های دوران مختلف، ارتباطات دائمی بین این مناطق را از طریق احداث پل‌هایی عظیم برقرار می‌کرده است. ناشناخته ماندن هویت و ارزش والای این آثار برای جامعه بومی، کشور و جامعه بین‌الملل، تخریب این آثار و محیط طبیعی وابسته به آن توسط مردم بومی و گردشگران،^۴ نبود برنامه مطلوب و بودجه لازم حفاظت و نادیده انگاشتن بستر طبیعی پل‌ها^۵ در امر حفاظت، همگی باعث شده که این آثار ارزشمند در معرض تخریب قرار گیرند. بر این اساس هدف پژوهش مذکور شناسایی منظر فرهنگی پل تاریخی کشکان و چالش‌های حفاظت از آن بوده تا بتواند در راستای فهم حفاظت از این اثر قدمی موثر بردارد. در پژوهش پیش‌رو گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و میدانی (در مسیر رودخانه کشکان)^۶ انجام گرفت. پل کشکان به دلیل قرار گرفتن بر مسیر راه‌های متعدد باستانی، دارا بودن ریشه‌های معماری ساسانی و معماری منحصر به فرد به عنوان نمونه مطالعاتی انتخاب و چالش‌های حفاظت از منظر فرهنگی آن از طریق روش تحقیق کیفی، تحلیل داده‌ها و کدگذاری به دست آمدند.

اهداف پژوهش

۱. دانشجوی دکتری مرمت و احیاء بناها و بافت‌های تاریخی، دانشکده حفاظت و مرمت، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، خیابان حکیم نظامی، کوچه سنگ‌تراش‌های غربی، نبش کوچه داوودی‌ها، کد پستی: ۸۱۷۵۸۹۴۴۱۸، ۰۹۱۲۴۳۹۸۴۵۰، M.pirhayati@au.ac.ir
۲. نویسنده مسئول؛ دانشیار گروه مرمت و احیاء بناها و بافت‌های تاریخی، دانشکده حفاظت و مرمت، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، خیابان حکیم نظامی، کوچه سنگ‌تراش‌های غربی، نبش کوچه داوودی‌ها، کد پستی: ۸۱۷۵۸۹۴۴۱۸، ۰۹۱۳۳۲۸۹۲۳۳، b.pedram@au.ac.ir
۳. دانشیار گروه بافت شهر تاریخی، دانشکده بناها و بافت‌های تاریخی- فرهنگی، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، خیابان امام خمینی، ابتدای سی تیر، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، پژوهشکده ابنیه و بافت‌ها، ۰۹۱۲۸۱۳۷۸۳۱، anisi61@yahoo.co.uk
- **این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکتری مهدی پیرحیاتی به راهنمایی آقایان بهنام پدram و علیرضا انیسی با عنوان «تبیین اصول حفاظت از منظر فرهنگی پل‌های تاریخی منسوب به دوره ساسانی رودخانه کشکان لرستان (پل‌های ارزشمند کشکان، معمولان، پل دختر و گاومیشان)» می‌باشد.
- ۴- بر هم زدن ناخودآگاه منظر فرهنگی پل‌ها
- ۵- منظر فرهنگی پل‌ها
- ۶- پل‌های موجود بر روی رودخانه کشکان عبارتند از: پل هیزه، پل دختر، پل کلهر معمولان، پل کشکان، پل شینه قلاتی، پل‌های کاکارضا، پل قلعه قنبر و پل هرو (پرویز، ۱۳۸۰: ۸۸). از میان این پل‌ها، پل کشکان، به علت داشتن کلبدی سالم و بازسازی در قرون اولیه دوران اسلامی (قرن چهارم هجری) از اهمیت بیشتری برخوردار است.

- ۱- شناسایی منظر فرهنگی پل تاریخی ساسانی- اسلامی کشکان.
- ۲- شناسایی چالش‌های حفاظت از پل تاریخی ساسانی- اسلامی کشکان جهت دستیابی به فهم حفاظت از منظر فرهنگی آن.

سوالات پژوهش

۱. منظور از منظر فرهنگی پل تاریخی ساسانی- اسلامی کشکان چیست و شاخصه‌های موثر در شکل‌گیری این منظر فرهنگی کدام هستند؟
۲. چگونه می‌توان به چالش‌های حفاظت از منظر فرهنگی پل تاریخی کشکان دست یافت؟

واژگان کلیدی

منظر فرهنگی، پل‌های تاریخی لرستان، کدگذاری داده‌های کیفی، چالش‌های حفاظت، پل ساسانی- اسلامی کشکان.

۱- مقدمه

استان لرستان در غرب ایران با دارا بودن رودهای پرآب و به دلیل قرار داشتن در مسیرهای باستانی بین پایتخت‌های دوران مختلف، ارتباطات دائمی بین این مناطق را از طریق احداث پل‌هایی عظیم برقرار می‌کرده است. (۳۲-۳۳: ۱۹۷۸، Siroux). ناشناخته ماندن هویت و ارزش والای این آثار (بلانیان و دیگران، ۱۳۹۵: ۶۳) برای جامعه بومی، کشور و جامعه بین‌الملل، تخریب این آثار و محیط طبیعی وابسته به آن توسط مردم بومی و گردشگران، نبود برنامه مطلوب و بودجه لازم حفاظت و نادیده انگاشتن بستر طبیعی پل‌ها در امر حفاظت، همگی باعث شده که این آثار ارزشمند در معرض تخریب قرار گیرند. مطالعه این آثار و چالش‌های حفاظت از مناظر فرهنگی آن‌ها به طور یقین می‌تواند علاوه بر حفاظت خود پل‌ها:

- به روشن شدن و حفاظت از لایه‌های تاریخی مختلف منطقه؛
- به حفاظت محیطی طبیعی (شامل: رودخانه، دره و...) که پل‌ها در آن قرار گرفته‌اند؛
- به خوانایی و حفاظت از فرهنگ بومی منطقه؛
- در رسیدن به فناوری‌های ساخت پل‌ها جهت حفاظت و مرمت آتی این آثار
- در نهایت به قدمی اساسی جهت دستیابی به فهم حفاظت و مدیریت مناظر فرهنگی این آثار کمک شایانی نماید.

در این میان پل کشکان به دلیل قرار گرفتن بر مسیر راه‌های متعدد باستانی، دارا بودن ریشه‌های معماری ساسانی و معماری منحصر به فرد (مینورسکی، ۱۹۳۷: ۱۴۹) به عنوان نمونه مطالعاتی انتخاب و چالش‌های حفاظت از منظر

فرهنگی آن از طریق روش تحقیق کیفی، تحلیل داده‌ها و کدگذاری به دست آمدند. خاطر نشان می‌کند پیرامون منظر فرهنگی پل‌های تاریخی به عنوان شاخه‌ای جدید از مطالعات شهری، پژوهش‌ها و مطالعاتی تا کنون صورت نگرفته است. نینا الماسی فر (۱۳۸۹) در تحقیق "باززنده‌سازی «منظر فرهنگی» تخت سلیمان با تاکید بر رویکردهای بازآفرینی و حفاظت از میراث،" به روند قانون‌مند در احیاء و باززنده‌سازی مناظر فرهنگی با تاکید بر هویت تاریخی و طبیعی سایت که به گونه‌ای یکپارچه در هم ادغام شده‌اند، می‌پردازد. علی بامداد (۱۳۹۵) در تحقیق "بازشناسی مفهوم اهمیت در محافظت از مناظر فرهنگی (نمونه موردی: منظر فرهنگی پارسه - پاسارگارد)" به تدوین مدل نظام‌مند متغیرها و معیارهای تاثیرگذار مفهوم اهمیت در حوزه محافظت از مناظر فرهنگی پرداخته است. حسنعلی لقای (۱۳۹۲) در تحقیق "بهبودی محوطه‌های تاریخی و مناظر فرهنگی با رویکرد توسعه گردشگری پایدار" به اهمیت منظر فرهنگی از نظر گردشگری پرداخته است. مینو قره بگلو (۱۳۹۳) در تحقیق "بازشناسی عناصر شهر خلاق در ارتباط با مناظر فرهنگی شهر سنتی (نمونه موردی: اصفهان)" منظر فرهنگی را از مهم‌ترین عوامل پایداری در رویکرد شهر خلاق دانسته است. مریم فرهادی (۱۳۹۳) نیز در پژوهش "اشکفت سلمان و منظر فرهنگی، مروری بر نیایشگاه الیمایی در شهرستان ایزد از منظر فرهنگی و گردشگری پایدار" به فرآیند شکل‌گیری و تداوم منظر فرهنگی پرداخته است. شیرین حسون (۱۳۹۲) در تحقیق "تقدس کوه و آب در فرهنگ‌های باستانی و تاثیر آن بر شکل‌گیری منظر فرهنگی بیستون" بر ارتباط منظر فرهنگی با فرهنگ باستانی و تقدس عناصر شکل‌دهنده به آن، پرداخته است. همان‌طور که مشاهده می‌شود معانی و مفاهیم منظر فرهنگی در همه پژوهش‌های ذکر شده، مشترک بوده و هدف آن‌ها مرتفع کردن و یا بازشناسی نارسایی‌های بخش کوچکی از زیرشاخه‌های مناظر فرهنگی است. پژوهش حاضر علاوه بر جامع بودن و در نظر گرفتن تمام ویژگی‌های منظر فرهنگی پل کشکان، پل را تنها به عنوان بخشی از منظر فرهنگی این منطقه ارزشمند دانسته که می‌بایست در زیر چتر منظر فرهنگی به همراه دیگر شاخه‌های تشکیل دهنده منظر فرهنگی متعلق به آن، شناسایی و حفاظت شود.

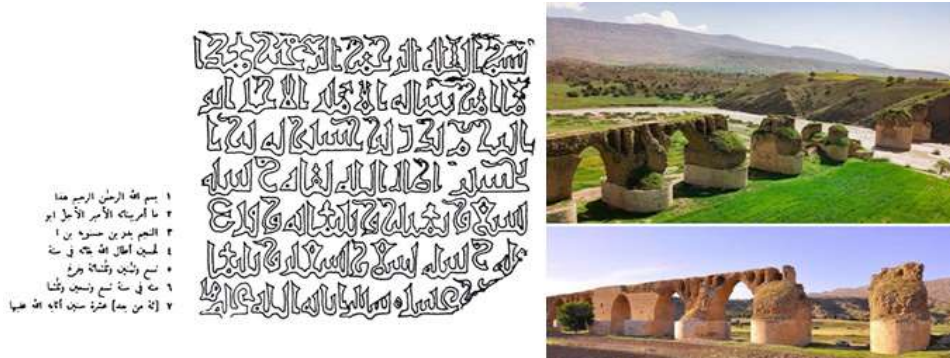
۲- چارچوب نظری و مفهومی پژوهش

چارچوب نظری پژوهش در سه بخش: شناخت پل کشکان، واکاوی منظر فرهنگی و چالش‌های حفاظت از منظر فرهنگی پل مذکور در نظر گرفته شده و در ذیل به تفکیک، مطالب آورده شده‌اند.

۲-۱- پل تاریخی کشکان

پل کشکان در ۵۲ کیلومتری غرب شهرستان خرم‌آباد در گذر راه باستانی شاپورخواست به طرهان و سیمره و سیروان در محلی به نام بان اسپسی بر روی رودخانه کشکان واقع شده است (صحراکار و دیگران، ۱۳۸۰: ۶۹). با توجه به کتیبه به جای مانده از پل، بدر ابن حسنویه خود را سازنده این پل معرفی نموده است (حسن پور لمر و طوفان، ۱۳۹۸: ۷۵).

اما با توجه به آزمایشات سالیانی که در پژوهشکده مرمت اشیاء سازمان میراث فرهنگی ایران در سال ۱۹۹۹ میلادی انجام شده عمر این اثر تاریخی ۱۰۶۰ سال با تلورانس ۲۰ سال تعیین شده است که نشان دهنده بازسازی پل در قرن چهارم هجری است (سجادی، ۱۳۹۳: ۸۷).

تصویر ۱: نمای جنوبی پل تاریخی کشکان و کتیبه دوره اسلامی مربوط به آن (منبع: نگارندگان، ۱۳۹۶).

پل کشکان بر سر مسیر ارتباطی از شرق (فلات ایران) به غرب یعنی بین‌النهرین و جنوب و همچنین بر سر مسیر اصفهان به تیسفون و همدان به جنوب قرار داشته است (کریمی، ۱۳۲۹: ۶۷).

۲-۲- منظر فرهنگی:

«هر ناحیه نشانی است که پیکر ساختار مردمانش را نشان می‌دهد.» شکل‌گیری مفهوم منظر فرهنگی ریشه در سنت اروپایی نقاشی‌های منظر دارد. جغرافی‌دان «اتو شولتز» اولین بار اصطلاح منظر فرهنگی را به طور رسمی به عنوان یک اصطلاح دانشگاهی در اوایل قرن بیستم به کار برد. «کارل سائور» جغرافی‌دان فرهنگی، شاید تاثیرگذارترین شخص در ارتقاء و توسعه مفهوم منظر فرهنگی بود (الله‌دادی، ۱۳۹۴: ۳).

جدول ۱. خلاصه تعاریف از منظر فرهنگی با استفاده از ادبیات پژوهش (منبع: نگارندگان، ۱۳۹۸).

ردیف	نظریه پرداز	مفاهیم منظر فرهنگی
۱	Carl Sauer	«منظر فرهنگی از یک منظر طبیعی توسط یک گروه انسانی ساخته می‌شود. فرهنگ نقش عامل را دارد، طبیعت نقش زمینه و نتیجه کار منظر فرهنگی است» (Sauer, 2007: 68).
۲	ASLA (American Society of Landscape Architects)	منظر فرهنگی بخشی از میراث فرهنگی است که به صورت آمیزه‌ای از تعاملات و اقدامات بشر و طبیعت ظهور می‌یابد. مناظر فرهنگی نشان‌دهنده تکامل اجتماعات بشری و ساکنان آن منطقه در طول زمان است، تکاملی که از یک سو تحت تاثیر شرایط فیزیکی و یا موقعیت‌ها و فرصت‌هایی است که طبیعت محیط در اختیار بشر گذاشته است و از دیگر سو تحت تاثیر ساختار اجتماعی، اقتصادی و هنج‌های فرهنگی خارجی و داخلی شکل گرفته است (بمانیان و پوریوسف‌زاده، ۱۳۹۸: ۱۹).
۳	WHC (World Heritage Centre)	منظر فرهنگی شامل آن دسته از اموال فرهنگی هستند که معرف آثار مشترک انسان و طبیعت باشند. این آثار نشان‌دهنده نحوه تاثیر الگوهای فرهنگی مردمان یک سرزمین بر بستر طبیعی خاص آن سرزمین با هدف به سامان نمودن جریان زندگی در مراتب، مقیاس‌ها و عرصه‌های گوناگون هستند. به این اعتبار مناظر فرهنگی در بردارنده نشانه‌های ارزشمندی از هویت و مزیت‌های خاص فرهنگی و طبیعی یک محدوده فرهنگی و سرزمینی هستند (الله‌دادی، ۱۳۹۴: ۳).

1 Paul Vidal De La Blache

2 Otto Schluter

۴	Fowler	«منظر فرهنگی، نتیجه تعامل انسان با محیط زیست پیرامونش است» (Fowler, 2001: 67).
۵	Paul Selman	منظر فرهنگی به عنوان «تصویری از تکامل جامعه بشری و سکونت در طول زمان، تحت تاثیر محدودیت‌های فیزیکی و یا فرصت‌های ارائه شده توسط محیط زیست طبیعی و نیروهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در طی نسل‌ها، به دو صورت درونی و بیرونی» تعریف شده است (Selman, 2008: 36).
۶	NPS (National Park Service)	«منظر فرهنگی فضا یا محوطه‌ای باز، فرم یا بستری طبیعی بوده که از روی اصول به واسطه ارتباط محیطی یا پیوستگی تاریخی با منابع فرهنگی ملموس یا غیرملموس که به صورت بنیادی منابع طبیعی را تعریف و تبیین می‌نمایند، دارای اهمیت است» (NPS, 2016:1).
۷	IUCN (International Union for Conservation of Nature)	مناطق از سرزمین، با ساحل و دریا که در آن تعامل مردم و طبیعت در طول زمان یک ویژگی شاخص با زیبایی قابل توجه، ارزش اکولوژیکی یا فرهنگی و گاهی تنوع زیستی زیادی را ایجاد کرده است (WHC, 1994:2).
۸	Melnick	منظر فرهنگی نواحی‌ای را در برمی‌گیرد که به ویژه نماینده الگوهای سکونت یا استفاده از منظر، سیر تکامل ارزش‌های فرهنگی، و هنجارها و طرز برخورد با زمین طی سالیان دراز و متمادی است (Melnick, 1981:56).
۹	Iannone	مناظر فرهنگی، نشان دهنده تکامل اجتماع بشری و سکونتگاه‌های آنها در طول زمان هستند. تکاملی که تحت تاثیر تغییر و تحولات مداوم محیط طبیعی و همچنین نیروهای متوالی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (درونی و بیرونی) قرار می‌گیرد (Iannone, 2002: 76).
۱۰	Paul Vidal De La Blache	«هر ناحیه‌ای نشانی است که پیکر ساختار مردمش را نشان می‌دهد.» اگر به جهان اطراف نگاهی بیندازیم، آمیزه‌ی وسیعی از مردم مختلف را با آداب و رسوم و عقاید متفاوت می‌بینیم. این موضوع، نکته آغازین حدیث جغرافیای فرهنگی است که با منظرهایی که گروه‌های متفاوت در مکان‌های مختلف به وجود می‌آورند، ارتباط دارد (قرخلو، ۱۳۸۹: ۲۴).

۲-۳- مروری بر چالش‌های حفاظت از مناظر فرهنگی: از آغاز شکل‌گیری مفهوم آن تا کنون

خود واژه «منظر فرهنگی» از سال‌های آغازین پانهدان به عرصه مجامع علمی دارای ماهیتی دوگانه در ذات خویش بوده است (Rossler, 2006: 357). ارزیابی مجدد معیارهای میراث جهانی در اواسط ۱۹۸۰ میلادی و پیگیری آن توسط ایکوموس باعث شد که کنوانسیون میراث جهانی در سال ۱۹۹۲ میلادی به قدرتمندترین ابزار حقوقی در به رسمیت شناختن و حفاظت از مناظر فرهنگی تبدیل شود (Hamerton, 1885: 73). عدم تمایز میان ارزش‌های فرهنگی و طبیعی، عدم آشنایی برخی کشورهای عضو معاهده میراث جهانی با معیارهای ثبت مناظر فرهنگی در فهرست میراث جهانی، توزیع نامتوازن اعضای کمیته میراث جهانی و یکدست نبودن فهرست میراث جهانی در کلیت وجودی‌اش، باعث ایجاد مشکلاتی برای کشورهای عضو معاهده میراث جهانی جهت ثبت مناظر فرهنگی در فهرست میراث جهانی گردید (طالبیان و فلاح، ۱۳۸۸: ۷). چالش‌های به وجود آمده در امر حفاظت از مناظرهای فرهنگی خود نشان دهنده ناکارآمد بودن سیستم فعلی حفاظت از مناظر فرهنگی است.

۴- بخش تحلیل‌ها

۴-۱- در حوزه شناسایی منظر فرهنگی پل تاریخی کشکان با توجه به پیشینه مستخرج از منابع ذکر شده در جدول شماره ۱ و مفاهیم منتج از آن، مولفه‌های موثر بر عناصر تشکیل دهنده منظر فرهنگی آن مشخص گردید.

جدول ۲. فاکتورهای موثر بر عناصر تشکیل دهنده منظر فرهنگی پل کشکان (منبع: نگارندگان، ۱۳۹۸).

ردیف	نظریه پرداز	مفاهیم منتج از تجزیه و تحلیل تعاریف مختلف منظر فرهنگی	فاکتورهای موثر بر عناصر تشکیل شده منظر فرهنگی بل کشکان (با توجه به مفاهیم منتج از تعاریف منظر فرهنگی)
۱	Carl Sauer	منظر طبیعی دخالت انسان (فرهنگ)	
۲	ASLA (American Society of Landscape Architects)	میراثی بودن و واجد ارزش بودن نتیجه تعامل طبیعت و جامعه فرهنگی بودن نمود تکامل و پیشرفت در طول زمان بودن تاثیر انسان و زمان در شکل گیری آن	
۳	WHC (World Heritage Centre)	دارا بودن یک حوزه جغرافیایی خاص تاثیرات الگوهای فرهنگی انسانی بر نحوه شکل گیری آن داشتن مقیاس های گوناگون نماینده هویت یک قوم	
۴	Fowler	زمینه بودن محیط زیست، طبیعت و عوامل تشکیل دهنده آن ها در شکل گیری منظر فرهنگی	
۵	Paul Selman	نماد یک تمدن بودن دارای هویت ملموس و ناملموس نشان دهنده تکامل نسل ها نماینده دانش سنتی یک حوزه جغرافیایی خاص تامین کننده رفاه، امنیت و راحتی نسل های مختلف یک سرزمین	طبیعت شامل: رودخانه کشکان، دره ها، جنگل ها، تنوع زیستی و... نشان دهنده گذر زمان حوزه جغرافیایی زاگرس میانه تاثیرات فرهنگ در حوزه معماری در جریان شکل دادن به پل ها، راه ها و تاسیسات بین راهی آن در زمان های مختلف
۶	NPS (National Park Service)	دارای پیوستگی و اصالت نقش منابع فرهنگی ملموس و غیر ملموس در شکل گیری آن دارا بودن چارچوب خاص با ویژگی های اقتصادی، اجتماعی، اقتصادی و ...	تاثیرات فرهنگ در ساخت پل ها به شیوه بومی تاثیرات فرهنگی در جهت اتصال از طریق راه ها به واسطه پل ها به تمدن های دیگر توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حوزه جغرافیایی زاگرس میانی و به تبع آن آوردن امنیت، رفاه و آبادانی در دوره های متفاوت ارتباطات قومی، مذهبی، معنوی و... شکل دهی به طبیعت (تعامل) میراث ناملموس
۷	IUCN (International Union for Conservation of Nature)	محدود نبودن به یک منطقه خاص و فراگیر بودن دارا بودن ارزش های متفاوت از جمله: زیبایی شناسی، اکولوژیکی، تنوع زیستی و...	
۸	Melnick	دارای الگوهای سکونت خاص نتیجه استفاده از طبیعت توسط انسان (به عنوان مثال تلاش انسان در شکل دهی به منظر کشاورزی)	
۹	Iannone	نشان دهنده تکامل و توسعه در طول زمان اتصال دهنده تمدن ها حاوی ارتباطات مذهبی، قومی، اقتصادی و فرهنگی	
۱۰	Paul Vidal De La Blache	نمایانگر ویژگی ها و آداب و رسوم مردم ساکن در آن	

۴-۲- در بخش تجزیه و تحلیل چالش های حفاظت از مناظر فرهنگی از عملیات کدگذاری استفاده شد. به این صورت که کلیه متون پژوهش از طریق بازخوانی و عملیات «کدگذاری» در سه سطح: کدگذاری دور اول، کدگذاری دور دوم (میان) و کدگذاری دور سوم یا نهایی (پسا کدگذاری) تحلیل شدند (کاظمی موحد و ایرانی، ۱۳۹۷: ۱۴۸). دور اول

کدگذاری به صورت کدگذاری توصیفی (Descriptive coding) انجام گردید. در این روش از داده‌های کیفی موجود، ۸۸ کد اولیه حاصل گردید. پس از استخراج کدهای اولیه از داده‌های کیفی به علت زیاد بودن کدها و به تبع آن مقوله‌های مرتبط با آن در کدگذاری دور دوم (میان‌ه) از روش کدگذاری نظریه‌ای (Theoretical coding) استفاده شد. در این بخش با مرتب‌سازی و پردازش کدهای تکراری، تعداد کدهای اصلی به عدد ۳۲ (مقوله) رسید (Glaser, 2005: 8) و به مضمون چالش‌های حفاظت از مناظر فرهنگی منتهی گردید (افشار، ۱۳۹۳: ۳۸). در مرحله بعد متعمدانه بر مولفه‌های/ مضامین پژوهش مذکور، تمرکز کرده تا هسته مرکزی آن یافت شود (Charmaz, 2006: 507). وادار کردن پژوهشگر به گزینش شمار محدودی از ایده‌های متنوعی که از پژوهش برآمده است به قائل شدن به اولویت برای مشاهدات متعدد و تامل در معنای جوهرین آن‌ها رهنمون می‌شود (کاظمی موحد و ایرانی، ۱۳۹۷: ۱۵۳).

جدول ۳. خلاصه نتایج حاصل از عملیات کدگذاری ادبیات پژوهش (منبع: نگارندگان، ۱۳۹۸).

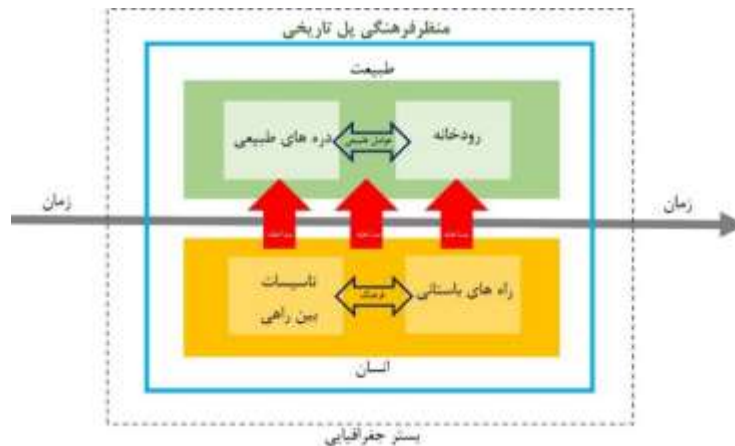
ردیف	مضمون / مفهوم	تعداد کدهای زیرمجموعه	درصد در ادبیات پژوهش
۱	سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری	۱۳	۶,۱۷
۲	رویکردهای حفاظت	۱۷	۱۲,۷۶
۳	سطح تخصص کارشناسان مناظر فرهنگی	۲۹	۱۸,۲۹
۴	آموزش جامعه در جهت حفاظت از مناظر فرهنگی	۱۴	۹,۹۹
۵	تهدیدهای برخاسته از عوامل درونی و بیرونی مناظر فرهنگی	۹	۷,۲۵
۶	تغییر پارادایم حفاظت از مناظر فرهنگی	۶	۴,۵۴
	مجموع	۸۸	۱۰۰

۵- یافته‌های پژوهش

۵-۱- شاخصه‌های منظر فرهنگی - تاریخی پل ساسانی - اسلامی کشکان: حال با توجه به نتایج حاصل از پژوهش می‌توان منظر فرهنگی پل ساسانی - اسلامی کشکان را این‌گونه تعریف نمود: "منظر فرهنگی پل کشکان عبارت است از مجموعه‌ای به هم بافته شده طبیعی و دارای تعامل با انسان در طول زمان در حوزه جغرافیایی زاگرس میانی که شامل رودخانه کشکان، دره‌ها، راه‌های باستانی و تاسیسات بین‌راهی بوده و جهت اتصال به تمدن‌های بزرگ و به نوعی جهت تحقق حقوق بشر، ارتباطات مذهبی، قومی، اقتصادی و فرهنگی و نیز پیشرفت رفاه، امنیت و راحتی در مناطق دشوار

۱- کدگذاری توصیفی را کدگذاری عنوان هم خوانده‌اند. در یک کلمه این نوع کدگذاری - اغلب به صورت یک اسم- موضوع اصلی یک بند از داده‌های کیفی را خلاصه می‌کند (Tesh, 1990: 73). کدگذاری توصیفی به طور اساسی به فهرستی مقوله‌بندی شده، جدولی از صورت وضعیت و خلاصه یا سیاهه‌ای از محتوای داده‌ها رهنمون می‌شود. این شیوه کاری زیربنایی برای دور دوم کدگذاری و تحلیل و تفسیر آن است (Wolcott 1994: 55).
 ۲- کدگذاری انتخابی (Selective Coding) یا کدگذاری مفهومی (Conceptual Coding). کد نظریه‌ای مانند چتری عمل می‌کند و همه کدها و مقوله‌هایی را که تا این زمان در تحلیل سامان‌دهی کرده‌اند، پوشش می‌دهد. با پیدا کردن مضمون اصلی پژوهش، تجمیع آغاز می‌شود و نشان می‌دهد این پژوهش درباره چیست (Strauss & Corbin, 1998: 146).

کوهستانی به کار رفته‌اند. منظر فرهنگی مکان جغرافیایی ذکر شده نقش بسزایی در توسعه اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی منطقه و گاهی کشور ایران در دوره‌های مختلف زمانی داشته است."

نمودار ۱. عناصر تشکیل دهنده منظر فرهنگی - تاریخی پل ساسانی- اسلامی کشکان (منبع: نگارندگان، ۱۳۹۷).

۵-۲- چالش‌های حفاظت از مناظر فرهنگی با هدف شناسایی مفاهیم: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل متون مرتبط با چالش‌های حفاظت از مناظر فرهنگی منتج به ۶ دسته (مفهوم) چالش‌های حفاظت از مناظر فرهنگی گردید که در ذیل توضیح مختصری درباره آن‌ها داده شده است:

۵-۲-۱- سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری: یک روش برای حفظ ارزش‌های گذشته محافظت آن‌ها از نظر قانونی است. استخراج اصول و راهنمایی‌ها از رویکردهای بین‌المللی و اروپایی در کنوانسیون‌ها و منشورها مهم هستند. با این وجود، آن‌ها در رویکرد خود اکثر اوقات تحمیل و نه ترغیب می‌کنند (Antrop, 2005: 24). نگرش بالا به پائین این کنوانسیون‌ها و منشورها باعث در نظر نگرفتن جوامع بومی و محلی در قانون‌گذاری شده است. مشارکت محلی بروز پیدا می‌کند تا استراتژی نویدبخشی برای برنامه‌ریزی، حفاظت و مدیریت منظر باشد.

۵-۲-۲- رویکردهای حفاظت: شاید یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در حفاظت از منظرهای فرهنگی، چالش مربوط به رویکردهای حفاظت باشد. دو نوع رویکرد متفاوت در این زمینه وجود دارد: رویکرد محصول‌گرا و رویکرد فرایندگرا. در اکثر موارد منظر فرهنگی به مثابه یک محصول در نظر گرفته شده است؛ محصولی که به واسطه داشتن ذاتی پویا فرآیند شکل‌گیری آن ناچار به پایان نرسیده است (Maurano, 2003: 81). این رویکرد در پوشش‌دادن تمامی منظرهای فرهنگی موفق عمل نکرده است. شاهد این ادعا، عدم توازن در فهرست میراث جهانی است (Rössler, 2003:333). با آگاهی از نقاط ضعف رویکرد محصول‌گرا در بازشناخت و حفاظت منظرهای فرهنگی، ضرورت پرداختن به رویکردی مکمل بیش از پیش آشکار می‌گردد (Maurano, 2003: 81). چنین رویکرد مکملی با نظر ضرورت تمرکز بر فرآیندهای تولید محصولات و نه خود محصولات، رویکرد فرایندگرا نام نهاده می‌شود. این نگاه حفاظت مؤثر از منظرهای

فرهنگی در واقع نه حفاظت از محصولات، بلکه حفاظت از فرآیندها می‌باشد. شایان ذکر است که تأکید بر منظر فرهنگی به مثابه‌ی فرآیند در این بخش و بیان نقاط ضعف رویکرد محصول‌گرا هرگز به معنی پوشاندن و نادیده گرفتن نتایج ارزشمندی که از رویکرد محصول‌گرا به دست آمده است، نیست. بلکه تصدیقی است بر این ادعا که برای بازساخت و حفاظت کامل از منظرهای فرهنگی هر دو رویکرد در کنار هم و مکمل هم مورد نیاز هستند.

(Jenks, 2008: 35-54).

۳-۲-۵- سطح تخصص کارشناسان مناظر فرهنگی در حوزه‌های شناسایی، ارزیابی، پایش و مدیریت مناظر فرهنگی: درک یک منظر براساس روشی است که مردم همان را تجربه و تفسیر می‌کنند. مفهوم منظر فرهنگی هنوز در بسیاری از کشورها موضوعی جدید محسوب می‌شود (Inanloo Dailoo & Pannekoek, 2008: 72). در این میان قابل رویت نبودن ارزش‌های فرهنگی، عدم شناسایی کامل ارزش‌های نمادین، دیر فهم بودن برخی معانی طبیعت، چالش شناسایی و حفاظت از میراث ناملموس، ارزش‌های چند بعدی، چالش اصالت و یکپارچگی و مشکلات رایج در مدیریت و پایش مناظر فرهنگی، از جمله چالش‌های برخاسته از سطح تخصص کارشناسان مناظر فرهنگی هستند.

۴-۲-۵- مواردی از جمله: آموزش جامعه در جهت حفاظت از مناظر فرهنگی، انتقال بین نسلی سنت‌های شفاهی، درمان و فعالیت‌های روزانه سنتی از بزرگان به جوانان، کلید اصل حفاظت از ارزش‌های فرهنگی در مناظر فرهنگی بوده که به فراموشی سپرده شده‌اند (Andrews & Thomas, 2008: 69). ما باید ارتباط بین افراد متخصص در تمام رشته‌های مربوط به منظر فرهنگی را به تدریج نزدیک‌تر کنیم (Crofts & Scottish Natural Heritage, 2000: 51). میراث مناظر فرهنگی به طور رایج مربوط به مالکیت سنتی و روش‌های مدیریت مربوط به آن هستند؛ بنابراین مشارکت برای روند نگهداری و حفاظت مهم و ضروری است (Buggey & Mitchell, 2008: 175).

۵-۲-۵- تهدیدهای برخاسته از عوامل درونی و بیرونی مناظر فرهنگی: تهدید به یکپارچگی و اصالت مناظر فرهنگی ممکن است از درون و یا بیرون آن برخاسته باشد. تهدیدها می‌توانند الف) محصول حوادث طبیعی (زلزله، سیل و آتش سوزی) پدیده‌های آب و هوایی (فشارهای محیطی، آلودگی، تغییرات آب و هوا)، ب) ناشی از انسان مانند: جنگ یا از تأثیرات فرآیندهای مدیریت (مانند: تحولات جدید در منظر، ارائه خدمات، به‌روزر کردن سازه‌های تاریخی برای کاربری‌های جدید، فعالیت‌های زیرساخت‌های مرتبط در حریم آثار فرهنگی و جهل از نتایج این اقدامات)، فشارهای توسعه (تجاوز، سازگاری، کشاورزی، معدن)، فشارهای گردشگری/ بازدیدکنندگان، تعداد ساکنان در سایت و حریم و چالش‌های تغییرپذیری و دگرگونی ماهیت منظر فرهنگی و... این عوامل که بسیاری از آن‌ها خارج از سایت هستند، باید برای تعیین اینکه آیا منظر فرهنگی اثر را در معرض تهدید قرار می‌دهند یا نه، مورد بررسی قرار گیرند.

۵-۲-۶- تغییر پارادایم حفاظت از مناظر فرهنگی: مقصود از پارادایم، دستاوردهای علمی‌ای است که به صورت عمومی پذیرفته شده‌اند و برای مدتی مسائل و راه‌حل‌های الگو را در اختیار جامعه‌ای از کاوشگران قرار داده‌اند (Kuhn, 1970: 69). تغییرات در پارادایم‌ها زمانی رخ می‌دهد که مشاهدات معین جهان و «ناهنجاری‌ها»، با مدل موجود نمی‌تواند در هم آمیخته و یا توضیح داده شود که باعث بحران در این زمینه می‌گردد. کار ادامه می‌یابد و در نهایت یک پارادایم جدید که این ناهنجاری رادر برمی‌گیرد، جایگزین قدیمی می‌شود، رویدادی که کوهن آن را انقلاب علمی نام می‌نهد. در پارادایم جدید واژه‌های قدیمی، مفاهیم و تجربه‌ها در رابطه‌های جدید یکی با دیگری قرار می‌گیرند (زیباکلام، ۱۳۹۶: ۶۲).

نمودار ۲: روند ظهور پارادایم جدید در حفاظت (منبع: برگرفته از کوهن، ۱۹۷۰).

۵-۳- در نهایت با استفاده از تحلیل نهایی داده‌های کیفی پژوهش و نتایج منتج از کدها، مقوله‌ها و مفاهیم به دست آمده از ادبیات پژوهش و مطالعات میدانی نگارندگان، کلیه چالش‌های حفاظت از منظر فرهنگی پل ساسانی- اسلامی کشکان در ادامه و منطبق بر یافته‌های حاصل از پژوهش در جدول ذیل تحلیل و دسته‌بندی شدند.

جدول ۴: مفاهیم چالش‌های حفاظت از منظر فرهنگی پل ساسانی- اسلامی کشکان با استفاده از نتایج داده‌های کیفی به ترتیب اهمیت طبق یافته‌های حاصل از پژوهش (منبع: نگارندگان، ۱۳۹۸).

ردیف	مفهوم چالش	مقوله‌های مرتبط با مفهوم چالش
۱	سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری	عدم وجود دستورالعمل اتخاذ یافته و عمل‌گرا، جامع و یکپارچه قانونی جهت حفاظت از منظر فرهنگی پل تاریخی کشکان. عدم جامعیت قانون در حفاظت گسترده‌تر از عرصه و حریم پل کشکان. تحمیل‌کنندگی قوانین موجود تا ترغیب‌کنندگی آن‌ها در جهت حفاظت. در نظر نگرفتن ایده‌ها و واکنش‌ها جهت تبیین دستورالعمل حفاظت از منظر فرهنگی پل کشکان که خود حاوی و راوی میراث ناملموس آن منطقه است. در نظر نگرفتن جایگاه قانونی جامعه محلی در امر مشارکت جهت حفاظت. وجود نگرش‌های بالا به پایین (این سیاست‌گذاری به دلیل عدم فهم واقعیات، از فضای حال حاضر حفاظت شناخت کافی ندارد) در قانون‌گذاری (اگر موجود باشد).

۱- تامس کوهن در هجدهم ژولای ۱۹۲۲ میلادی در ایالت اهایوی آمریکا به دنیا آمد. زندگی دانشگاهی‌اش را در فیزیک آغاز کرد. سپس به مطالعه در تاریخ علم پرداخت و رفته رفته به فلسفه علم روی آورد و در این میان علاقه‌اش را به تاریخ فیزیک حفظ کرد. کوهن در ۱۹۶۱ به بالاترین مرتبه استادی رسمی در آمریکا رسید. در ۱۹۶۲ کتاب ساختار انقلاب‌های علمی را در مجموعه «دائرةالمعارف بین‌المللی علوم» که سرپرستی آن را اوتونویرات و رودلف کارناپ بر عهده داشتند، منتشر کرد. مفهوم محوری این کتاب پرتأثیر و بحث‌انگیز آن است که بسط و گسترش علم - در دوره‌های متعارف علم - متأثر از یا مبتنی بر آن چیزی است که کوهن از آن به پارادایم (Paradigm) تعبیر می‌کند.

• نگاه محصول‌گرا در عرصه شناخت منظر فرهنگی پل کشکان باعث می‌شود که این رویکرد نتواند تمامی اجزاء تشکیل‌دهنده منظر فرهنگی مربوطه را پوشش دهد و بر بخشی خاص بدون عدم توازن در مولفه‌های تشکیل‌دهنده منظر فرهنگی تمرکز نماید. • دکترین حفاظتی موجود مبتنی بر رویکرد محصول‌گرا به دلیل تمرکز بر حفاظت محصولات منظر فرهنگی، نقایض خود را درون خود می‌پروراند و باعث عدم توجه به تعامل انسان و طبیعت شده و فرآیند پویای پایان‌ناپذیر منظر فرهنگی مربوطه را دچار یک پارادوکس در زمینه تئوری حفاظت می‌نماید. • حفاظت‌های قبلی به دلیل عدم آگاهی از پیوند ناگسستنی پل تاریخی کشکان با جاذبه‌های گردشگری، به جای سوق به سوی پایداری به سمت ناپایداری پیش رفته است. • عدم شناخت از تکنولوژی‌های سنتی منظر فرهنگی و انطباق آن با زندگی مدرن، عمل پایداری در طرح‌های حفاظت قبلی را دچار چالش نموده است. • عدم توجه به اصل پویای حفاظت در طرح‌های مرمت پل کشکان و منظر فرهنگی آن باعث گردیده که حفاظت از ارزش‌ها در محیط متغیر امکان‌پذیر نباشد.	رویکردهای مختلف در حفاظت از منظر فرهنگی	۲
• نبود اصطلاحات علمی یا متون کاملی برای شناخت منظر فرهنگی پل کشکان. • نبود ارتباطات موثر بین سازمان‌ها، مشکلات عدیده در مذاکرات و جداسازی حفاظت فرهنگی و طبیعی نگرانی‌هایی جدی برای مقوله حفاظت از منظر فرهنگی پل یاد شده است. • نبود مفهومی خلاق بین تفکر و انجام حفاظت و نگهداری منظر فرهنگی یاد شده. • غیر قابل رویت بودن و عدم شناخت ارزش‌های فرهنگی منظر فرهنگی مربوطه. • شناسایی ناکافی از ارزش‌های نمادین منظر فرهنگی پل کشکان که حاوی اطلاعات بسیاری راجع به تاریخ عادی و سنت‌های مدیریت زمین هستند. • دیر فهم بودن برخی معانی طبیعت در منظر فرهنگی یاد شده. • عدم حفاظت از عملکردهای سنتی منظر فرهنگی پل کشکان که این منظر را در شرایط اقتصادی و اجتماعی شکل داده‌اند. • عدم شناخت ارزش‌های زیست‌محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که جزء ویژگی‌های منظر فرهنگی مذکور هستند. • در نظر گرفتن موضوعات تاریخی چندگانه در زمینه اجتماعی منظر فرهنگی. • چالش در موضوع اصالت منظر فرهنگی پل تاریخی کشکان به دلیل عدم حفاظت و ادامه مشارکت از منظر فرهنگی یاد شده. • نبود مطالعات کافی جهت شناخت اهمیت منظر فرهنگی پل کشکان. • استفاده از سیاست‌های نادرست کشاورزی و جنگل‌داری در منظر فرهنگی پل کشکان.	سطح تخصص کارشناسان مناظر فرهنگی در حوزه‌های شناسایی، ارزیابی، پایش و مدیریت مناظر فرهنگی	۳
• کمبود شیوه‌ای جهت انتقال بین نسلی سنت‌های شفاهی، درمان و فعالیت‌های روزانه سنتی از بزرگان به جوانان. • عدم توسعه اهمیت منظر فرهنگی مذکور به دلیل نبود آموزش کافی. • چالش‌های آموزشی و پژوهشی کشاورزی که می‌بایست از طریق راهبردی برطرف شوند.	آموزش جامعه در جهت حفاظت از مناظر فرهنگی	۴

• عدم شناخت کافی از این نکته که دانش محلی و سنت‌ها باید با مفاهیم اکولوژی منظر جهت توسعه مناظر فرهنگی و سیستم‌های کشت جدید ترکیب شوند. • کم رنگ شدن و از بین رفتن ارزش‌های تداعی‌کننده در منظر فرهنگی یاد شده با وجود فشارهایی چون مهاجرت جوانان و فن‌آوری‌های جدید.		
• فشارهای توسعه نظیر ناسازگاری محیطی، کشاورزی و معدن. • فشارهای محیطی (آلودگی و تغییرات آب و هوایی و...). • بلایای طبیعی و آمادگی (زلزله، سیل و...) • فشارهای ناشی از گردشگری در یک بازه زمانی خاص. • تعداد ساکنان در حریم و سایت منظر فرهنگی پل کشکان. • قرارگرفتن اقدامات حفاظتی منظر فرهنگی مذکور در مقابل تغییر شکل در طول زمان به وجود آمده، هدفی است که به طور کلی در تضاد با ماهیت به نفس پویای منظر فرهنگی است.	تهدیدهای برخاسته از عوامل درونی و بیرونی مناظر فرهنگی	۵
• ناکارآمد بودن سیستم حفاظت فعلی. • ظهور پارادایم جدید حفاظت از منظر فرهنگی پل کشکان به دلیل متصلب نبودن پارادایم‌های قبلی حفاظت. • عدم وجود یک پارادایم بیشتر یکپارچه، جامع و انسانی در حفاظت از منظر فرهنگی یاد شده. • توجه بیش از اندازه به منابع معماری در امر حفاظت سنتی. • عدم همخوانی پویایی ذاتی منظر فرهنگی پل کشکان در چارچوب حفاظت سنتی که گرایش به سمت اشیاء تغییرناپذیر دارد. • حفاظت سنتی، منظر فرهنگی یاد شده را به جزیره‌هایی از تاریخ در یک دریای غیرمنطقی تقسیم کرده است. • انتقال مفاهیم حفاظت از منظر فرهنگی از سطح اثر به سطح منظر فرهنگی در صورتی که سالیان متمادی این روش رواج داشته است.	تغییر پارادایم حفاظت از مناظر فرهنگی	۶

۶- نتیجه‌گیری

منظر فرهنگی تعاریف بسیار پیچیده‌ای از لحاظ فهم معانی آن دارد. اولین قدم در راه حفاظت از مناظر فرهنگی شناسایی و ارزیابی مناظر فرهنگی است. ارزیابی و برنامه‌های حفاظتی‌ای که در مورد پل تاریخی کشکان تا کنون صورت گرفته است به دلیل در نظر نگرفتن کیفیات منظر فرهنگی نتوانسته جهت حفاظت از آن مفید واقع شوند. در پاسخ به بخش اول پرسش پژوهش، عناصر تشکیل دهنده منظر فرهنگی از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، میدانی و آنالیز مفاهیم مختلف در ادبیات موضوع مشخص گردید (گلستان و سید احمدی زاویه، ۱۳۹۷: ۹۸).

در پاسخ به پرسش دوم پژوهش، با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها جمع‌آوری شده و نگاهی متفاوت به مطالعات میدانی، به دلیل اینکه این چالش‌ها از بطن خود اثر و محیط طبیعی و اجتماعی وابسته به آن مرحله به مرحله شناسایی، ارزیابی

و تجزیه و تحلیل شده‌اند، می‌توانند به عنوان چارچوبی نظام‌مند در راستای فهم حفاظت از منظر فرهنگی پل تاریخی کشکان در بازه‌های زمانی مختلف به کار روند.

درانتها اهم پیشنهادات با توجه به یافته‌های پژوهش را می‌توان این‌گونه بیان نمود:

۱. بررسی توسعه پارادایم حفاظت موجود بر اساس یک کرونولوژی حفاظت تاریخی و تلاش جهت ترکیب پارادایم‌های فرهنگ و طبیعت جهت نگاهداشت منظر فرهنگی پل ساسانی - اسلامی کشکان؛

۲. قبول این نکته که اجزای اساسی حفاظت موجود در تئوری و عمل، تعریف منظر فرهنگی (شامل نمونه مطالعاتی پژوهش)، ارزیابی و مدیریت آن‌ها در حال تغییر هستند؛

۳. یافتن جایگاه منظر فرهنگی در تئوری و عمل حفاظت و تلاش در جهت پیشنهاد یک پارادایم جدید حفاظت از منظر فرهنگی پل کشکان؛

۴. منظر فرهنگی یک پدیده پیچیده، با یک هویت ملموس و ناملموس است. این عناصر ناملموس از ایده‌ها، باورها و واکنش‌های جامعه محلی برخاسته شده که بر روی مشاهدات و شکل‌گیری منظر فرهنگی تاثیر می‌گذارند (Antrope, 2005: 23). شناخت هر دو وجه این هویت جهت نگاهداشت آن الزامی است

۵. در نهایت یادآور می‌شود که مشارکت جهت حفاظت از مناظر فرهنگی به زمان نیاز دارد. زمان برای ایجاد مبنای علمی جهت همکاری، ایجاد اعتماد، شنیدن داستان‌ها، یافتن اهداف مشترک و برنامه‌ریزی برای آینده. مشارکت به صورت خطی حرکت نمی‌کند و می‌بایست همه افراد در جوامع محلی را در آن سهیم کرد. (لیالمانی و چارئی، ۱۳۹۷: ۱۲۵). لذا جوامع محلی بایستی در هر جنبه‌ای از شناسایی، برنامه‌ریزی و مدیریت مناطق درگیر شوند، زیرا آن‌ها موثرترین نگهبانان مناظر فرهنگی هستند.

فهرست منابع و مآخذ

کتاب‌ها:

- افشار، ابراهیم (۱۳۹۳)، *مبانی پژوهش‌های کیفی: فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای*، تهران: نشر نی.
- بامداد، علی (۱۳۹۵)، «*بازشناسی مفهوم اهمیت در محافظت از مناظر فرهنگی (نمونه موردی: منظر فرهنگی پارسه- پاسارگارد)*»، رساله‌ی دکتری مرمت بنا، دانشگاه هنر اصفهان.
- بمانیان، محمدرضا و پوریوسف‌زاده، سارا (۱۳۸۹)، *مرمت منظر فرهنگی بیستون: آمیزه‌ای از طبیعت، تاریخ، هنر و افسانه*، کرمانشاه: موسسه انتشارات کرمانشاه.
- پرویز، احمد (۱۳۸۰)، «*پل و تحول آن در قلمرو بدرابن حسنویه: قرن چهارم هجری*»، رساله‌ی کارشناسی ارشد باستان‌شناسی، دانشگاه تهران.

- سالدنا، جانی (۱۳۹۵)، *راهنمای کدگذاری برای پژوهشگران کیفی*، ترجمه‌ی عبدالله گیویان، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- سجادی، علی (۱۳۹۳)، *بررسی راه‌های باستانی و تاسیسات بین‌راهی دوره‌های تاریخی و اسلامی لرستان (زاگرس میانی)*، تهران: سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری کشور.
- سلیمان، پُل (۱۳۹۴)، *برنامه‌ریزی در مقیاس منظر*، ترجمه‌ی فاطمه جهانی شکیب و فاطمه عادل‌ی ساردو، تهران: خانیران.
- سیرو، ماکسیم (۱۳۵۷)، *راه‌های باستانی ناحیه اصفهان و بناهای وابسته به آن‌ها*، ترجمه‌ی مهدی مشایخی، تهران: انتشارات سازمان ملی حفاظت آثار باستانی.
- صحراکار، افشین، پرویز، احمد، منوچهرآبادی، مجتبی، و نریمانی، رامین (۱۳۸۰)، *طرح جامع پل کشکان (نسخه فتوکپی)*، تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور (دفتر فنی معاونت حفظ و احیاء).
- طالبیان، محمدحسن، و فلاحت، محمدصادق (۱۳۸۸)، *منظرهای فرهنگی*. تهران: سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری کشور.
- کاظمی موحد، مهزیار و ایرانی، حمیدرضا (۱۳۹۷)، *ساختن نظریه مبنایی*، تهران: موسسه خدمات فرهنگی رسا.
- کَرنگ، مایک (۱۳۸۹)، *جغرافیای فرهنگی*، ترجمه‌ی مهدی قرخلو، چاپ چهارم. تهران: سمت
- کریمی، بهمن (۱۳۲۹)، *راه‌های باستانی و پایتخت‌های قدیمی غرب ایران*، تهران: چاپخانه بانک ملی.
- کوهن، تامس (۱۳۹۶)، *ساختار انقلاب‌های علمی*، ترجمه‌ی سعید زیباکلام، تهران: سمت.
- مینورسکی، ولادیمیر (۱۳۶۲)، *رساله‌ی لرستان و لرها*، ترجمه‌ی امان‌الله بهاروند و لیلی بختیار، تهران: انتشارات بابک.

مقالات:

- بلانین، ندا، سلطان زاده، حسین، صارمی، سید علی اکبر، میرشاهزاده، شروین (۱۳۹۵)، "بازشناسی ویژگی‌های معماری ایران و بازتاب آن در معماری عثمانی (مطالعه تطبیقی تزیینات در مدارس آناتولیایی و معماری ایرانی)"، *مطالعات هنر اسلامی*، دوره ۱۲، شماره ۲۵، صص: ۶۶-۵۳.
- بمانیان، محمدرضا، انصاری، مجتبی و الماسی‌فر، نینا (۱۳۸۹)، "باززنده‌سازی منظر فرهنگی تخت سلیمان با تاکید بر رویکردهای بازآفرینی و حفاظت از میراث"، *فصلنامه مدیریت شهری*، دوره هشتم، شماره‌ی ۲۶، صص ۷-۲۶.
- حسن‌پور لمر، سعید، طوفان، سحر (۱۳۹۸)، "ویژگی‌های بصری و ساختاری ارسی‌های شهر تاریخی ماسوله"، *مطالعات هنر اسلامی*، دوره ۱۵، شماره ۳۴، صص ۹۹-۷۲.
- حسونند، شیرین (۱۳۹۲)، "تقدس کوه و آب در فرهنگ‌های باستانی و تاثیر آن بر شکل‌گیری منظر فرهنگی بیستون"، اولین همایش ملی معماری، مرمت، شهرسازی و محیط زیست پایدار، همدان: انجمن ارزیابان محیط زیست هگمتانه. https://www.civilica.com/Paper-ARUES01-ARUES01_120.html

- سوری نژاد، علی (۱۳۹۱)، "برآورد حجم رواناب حوضه آبخیز رودخانه کشکان با استفاده از GIS". فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۴۳، صص: ۵۷-۸۰.
- قره بگلو، مینو (۱۳۹۳)، "بازشناسی عناصر شهر خلاق در ارتباط با پایداری منظر فرهنگی شهر سنتی نمونه موردی شهر اصفهان"، مقاله ارائه شده در همایش ملی شهرسازی فرهنگ گرا، اصفهان: دانشگاه شیخ بهایی. https://www.civilica.com/Paper-CUPNC01-CUPNC01_018.html
- گلستان، مهران، سید احمدی زاویه، سید سعید (۱۳۹۷)، "عصر سلجوقی بستر بازتولید نظام و ساختار ساسانی (مطالعه موردی: بازخوانی بهره گیری سلاجقه از نظام ساختاری معماری ساسانی)", *مطالعات هنر اسلامی*، دوره ۱۴، شماره ۱۳، صص: ۸۱-۱۱۴.
- لقای، حسنعلی، لقای، محمدعلی، عزیزی، میترا (۱۳۹۲)، "بهسازی محوطه های تاریخی و مناظر فرهنگی با رویکرد توسعه گردشگری پایدار"، مقاله ارائه شده در کنفرانس بین المللی عمران، معماری و توسعه پایدار شهری، تبریز: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز.
- الله دادی، بهاره (۱۳۹۴)، "درآمدی بر چیستی منظر فرهنگی و عوامل موثر بر آن"، مقاله ارائه شده در اولین کنفرانس تخصصی معماری و شهرسازی ایران: شیراز.
- نصرتی لیلمانی، سپیده، چارئی، عبدالرضا (۱۳۹۷)، "مطالعه‌ی خط کوفی بنایی دوره تیموری و چگونگی تأثیر آن در نشانه نوشته‌های معاصر (با تأکید بر مسجد گوهرشادمشهد)", *مطالعات هنر اسلامی*، دوره ۱۴، شماره ۳۱، صص ۱۱۴-۱۳۳.

منابع انگلیسی:

- Andrews, Thomas D, & Susan Buggey (2008), "Authenticity in Aboriginal Cultural Landscapes", *APT Bulletin: Journal of Preservation Technology* 17: 63-71.
- Antrop, Marc (2005), "Why landscapes of the past are important for the future", *Landscape and Urban Planning* 70: 21-25
- Buggey, Susan, & Nora Mitchell (2008), "Cultural Landscapes Venues for Community-based Conservation", *Cultural Landscapes: BALANCING NATURE AND HERITAGE IN PRESERVATION PRACTICE*, 164-179, London: University of Minnesota Press.
- Capelo, Sofia, & Barata, Flípe Themudo (2012), "Why are cultural landscape of various values? Thinking about heritage landscape evaluation and monitoring tools", *Journal of Landscape Ecology* 4(1): 5-17.
- Charmaz, K. (2011), *Grounded theory: A qualitative method for advancing social justice*, *Handbook of qualitative research*, 507-537, CA: Sage.
- Crofts, Roger (2000), *the cultural landscape: Planning for a sustainable partnership between people and place*, London: Oxford press.

- Fowler, P. (2001), "Cultural Landscape: Great Concept, Pity about the Phrase", *The Cultural Landscape: Planning for Sustainable Partnership between People and Place*, London: 64-69.
- Glaser, B. C. (2005), *Theoretical sensitivity*, CA: Sociology Press.
- Hamerton, Philip (1885), *Landscape*, Boston: Roberts.
- Iannone, G. (2002), "Annales History and the Ancient Maya State", *Some Observations on the Dynamic American Anthropologist* 104:68-78.
- Inanloo Dailoo, Shabnam, & Frits Pannekoek (2008), "Nature and Culture: A New World Heritage Context", *International Journal of Cultural Property* 15:25-47.
- Jenks, H., (2008) "The Politics of Preservation: Power, Memory, and Identity in Los Angeles's Little Tokyo", *Cultural Landscape, Balancing Nature and Heritage in preservation Practice*, Minneapolis, (Richard Longstreth) Ed. 35-54, Minnesota: University of Minnesota Press.
- Kuhn, Thomas S. (1970), *the Structure of Scientific Revolutions*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Maurano, C. (2003), "International Center for Mediterranean Cultural Landscape", *World Heritage Paper 7, Cultural Landscape: Challenges of Conservation*, UNESCO World Heritage Center: 81-97.
- Melnick, R. (1981), "Capturing the cultural landscape", *Landscape Architecture* 71(1): 56-60.
- Rössler, M. (2003), "Linking Nature and Culture", *World Heritage Cultural Landscapes*, UNESCO Paper 7: Cultural Landscape: The Challenges of Conservation, UNESCO World Heritage Center: 10-15.
- Rössler, Mechtild (2006), "World Heritage cultural landscapes: A UNESCO flagship programme 1992 – 2006", *Landscape Research* (31) 4: 333-353.
- Sauer, Carl (2007), "The Morphology of Landscape", *Foundation Papers in Landscape Ecology*, (John A, Wiens and others) Eds. New York: Columbia University Press.
- Selman, Paul (2008), *Planning at the Landscape scale*, London: Taylor and Francis group.
- Strauss, A., & J. Corbin (2015), *Basic of qualitative research: Techniques and Procedures for development grounded theory*, CA: Sage.
- Tesh, R. (1990), *Qualitative research: analysis types and software tools*, New York: Flamer Press.

- Wolcott, H. F. (1994), *Transformation qualitative data: Description, analysis, and interpretation*, CA: Sage.

منابع سایت:

- National Park Service (NPS) 2016, “Protecting Cultural Landscapes: Planning, Treatment and Management of Historic Landscapes”, <https://www.nps.gov/history/tps/how-to-preserve/briefs/36-cultural-landscapes.htm>, (accessed November 22, 2016).
- WHC (1994), Routes as a Part of our Cultural Heritage; Report on the meeting of experts Madrid, Spain: November 1994, Available from: <http://whc.unesco.org/archive/routes94.htm> (accessed March 5, 2017).

Conservation of Kashkan Sassanid-Islamic Bridge in Lorestan Province with Cultural Landscape Approach (Artistic)

Mehdi Pirhayati¹
Behnam Pedram*²
Alireza Anisi³

Abstract

Lorestan province in west of Iran, with its rich rivers, established links between the capitals and important cities of Iran during different periods. The need for quick and easy access and permanent communication between these areas with rich rivers and deep valleys, has led to the construction of huge bridges. The undiscovered identity and value of these works for the indigenous people of the region, the country and the international community, destruction of the works and the natural environment associated with it by indigenous people, Absence of the program and the necessary funds for conservation and restoration by trustees, to ignore the natural environment and the natural context of bridges in conservation, all have made these valuable properties destroyed. Accordingly, the purpose of this study was to identify the cultural landscape of the studied bridges and their challenges of conservation in order to provide a basis for a systematic model to conserve them. In this research, information gathering was carried out in the form of library and field studies, and four important bridges were identified on the Kashkan River. Ultimately, the Kashkan Bridge was chosen as a case study due to its location on ancient routs, Sassanian architecture roots and unique architecture. In the following, conservation challenges of cultural landscape of Kashkan historic bridge were identified, analyzed and categorized using qualitative research method, data analysis and its related coding.

Research objectives

1. Identifying the cultural landscape of the Sassanid-Islamic historical bridge of Kashkan.

¹. Ph.D. student of Restoration and Rehabilitation of historical buildings and context, Conservation Faculty, Art University of Isfahan, Email: M.pirhayati@au.ac.ir

². Ph.D. in Restoration and Reconstruction of historic architectural heritage, Conservation Faculty Member, Art University of Isfahan, Email: b.pedram@au.ac.ir

³. Ph.D. in Architecture, Iranian Cultural Heritage Organization, Faculty Member, Email: anisi61@yahoo.co.uk

2. Identifying the challenges of Conserving the Sassanid-Islamic historical bridge of Kashkan to achieve a systematic framework to Conserve its cultural landscape.

Research questions

1. What is the definition of the cultural landscape of the Sassanid-Islamic historical bridge of Kashkan and what are the effective factors in forming this landscape?
2. How can one understand the challenges of Conserving the cultural landscape of the Kashkan Historical Bridge?

Key words: Cultural Landscape, Historical bridges of Lorestan, Qualitative data coding, challenges of conservation, Kashkan Historical Bridge.

Introduction

Lorestan province in western Iran, with rich rivers and because of being located on ancient routes between capitals of a different era, has established permanent links between these areas through the construction of huge bridges. Identity remains unknown and high value of these properties to the local community, the country and the international community, the destruction of these properties and their associated natural setting by indigenous peoples and tourists, the lack of an appropriate plan and budget to conserve and disregard the natural setting of the bridges, all have caused these valuable properties to be destroyed.

Studying these properties and the challenges of conserving their cultural landscapes can in addition to conserving the bridges themselves:

- To clarify and conserve the different historical layers of the region;
- conserving the natural environment (including rivers, valleys, etc.) where bridges are located;
- to read and safeguard the region's Indigenous culture;
- Bridging technologies for future conservation and restoration of these properties and
- Finally, it will be a Logical framework for understanding the conservation and management of these cultural landscapes.

In the meantime, due to being on the path of numerous ancient routes, Kashkan Bridge was chosen as a case study due to its roots in Sassanid architecture and unique

architecture and the challenges of conserving its cultural landscape through qualitative research method, data analysis and coding were obtained.

There has been no discussion of the cultural landscape of historic bridges as a new branch of urban studies, research, and studies. Nina Almassifar (2010) in her research "Takht-e- Suleiman's Cultural Landscape Revitalization with Emphasis on regeneration and Heritage Conservation Approaches" to the Regulatory Process in the Restoration and Revitalization of Cultural Landscape with Emphasis on the Historical and Natural Identity of the Site in an integrated way, it pays. Hassanali Leghaei (2013) has investigated the importance of cultural tourism in the research "Improvement of Historic Landscapes and Cultural Heritage of Sustainable Tourism Development". In his research "Recognizing the Elements of Creative City in Relation to Traditional City Cultural landscapes (Case Study: Isfahan)", Mino Gharabagloo (2014) identified cultural landscape as one of the most important sustainability factors in the creative city approach. Maryam Farhadi (2014) has also studied the process of formation and continuation of landscape in the research "Salman's Cave and Cultural landscape, A Review of the Elamais Temple in Izeh City from Continuity of cultural Landscape and Tourism". Shirin Hassnavand (2013), in his study "Mountain and Water Holiness in Ancient Cultures and its Impact on the Formation of Bisotun Cultural Landscape", has focused on the relation of landscape culture with the ancient culture and the sacredness of its constituent elements.

As can be seen, the meanings and concepts of cultural landscape are common to all of the studies mentioned, with the aim of resolving or recognizing the shortcomings of a small part of the cultural landscapes. The present study, besides being comprehensive and taking into account all the features of the cultural landscape of Kashkan Bridge, considers the bridge to be valuable only as a part of the cultural landscape of this area which should be identified and conserved under the scenic umbrella along with other constituent features of its cultural landscape.

Results

Cultural landscape has very complex definitions in terms of understanding its meanings. The first step conserving cultural landscapes is to identify and evaluate cultural landscapes. Evaluations and conservation plans for the Kashkan Historic Bridge so far have failed to protect the cultural landscape due to its lack of cultural features. In response to the first part of the research question, the constituent elements of cultural

landscape were identified through library studies, field studies and the analysis of various concepts in the subject literature. In response to the second research question, with regard to data analysis and a different view of field studies, because these challenges are identified, evaluated and evaluated from the context of the property and the natural and social environment associated with it, they have been analyzed and can be used as a systematic framework to understand the conservation of the cultural landscape of the Kashkan historic bridge over the different times. Finally, the most important suggestions regarding the research findings can be stated as follows:

1. Investigate the development of an existing conservation paradigm based on a historical conservation chronology and attempt to combine cultural and nature paradigms to conserve the Sasanian-Islamic cultural landscape of Kashkan;
2. Acknowledge that the essential components of conservation existing in theory and practice, the definition of cultural landscape (including research case studies), their evaluation and management are changing;
3. Finding the place of landscape culture in conservation theory and practice and trying to propose a new conservation paradigm for the Kashkan Bridge;
4. the cultural landscape is a complex phenomenon, with a tangible and intangible identity. These intangible elements come from local community ideas, beliefs, and responses that influence observation and cultural landscapes formation. Understanding both aspects of this identity is essential.
5. Finally, it is worth noting that partnerships take time to conserve cultural landscapes. Time to build the scientific foundation for collaboration, build trust, hear stories, find common goals, and plan for the future. Participation does not move linearly and should be shared by everyone in the local community. Local communities should, therefore, be involved in every aspect of identifying, planning and managing areas, as they are the Most effective guardians of cultural landscapes.

- **Refrences**

- Afahsr, Ebrahim (2014). *Principles of qualitative research: Techniques and stages of production of Grounded theory*, Tehran: Ney publication.
- Allahdadi, B. (2015), “*Introduction to the Cultural landscape and its Influential Factors*”, The article presented at the first conference on the Iranian Architecture and Urban Design. Iran: Shiraz.

- Andrews, Thomas D, & Susan Buggey (2008), “Authenticity in Aboriginal Cultural Landscapes”, *APT Bulletin: Journal of Preservation Technology* 17: 63-71.
- Antrop, Marc (2005), “Why landscapes of the past are important for the future”, *Landscape and Urban Planning* 70: 21-25.
- Bamdad, Ali (2016), *Recognition Importance concept in Protecting of Cultural Landscapes (case study: parseh – Pasargadae cultural landscape)*. Ph.D. Thesis, Art university of Isfahan.
- Bemanian, M.& Pouryousefzadeh, S. (2010), *Conservation of Bisotun Cultural Landscape: a mixture of nature, history, art and legend*, Kermanshah: Kermanshah Publication.
- Bemanian, M., Mojtaba, A. & almasifar, N. (2010), “Rehabilitation of TAKHTEH SOLEYMAN cultural (Historical) landscape”, *Journal of urban management* 8 (26), 75-82.
- Buggey, Susan, & Nora Mitchell (2008), “Cultural Landscapes Venues for Community-based Conservation”, *Cultural Landscapes: BALANCING NATURE AND HERITAGE IN PRESERVATION PRACTICE*, 164-179, London: University of Minnesota Press.
- Capelo, Sofia, & Barata, Flipe Themudo (2012), “Why are cultural landscape of various values? Thinking about heritage landscape evaluation and monitoring tools”, *Journal of Landscape Ecology* 4(1): 5-17.
- Charmaz, K. (2011), *Grounded theory: A qualitative method for advancing social justice*, *Handbook of qualitative research*, 507-537, CA: Sage.
- Crofts, Roger (2000), *the cultural landscape: Planning for a sustainable partnership between people and place*, London: Oxford press.
- Farhadi, M. & Hemmati, M. (2014), “*Eshkeft Salman and Cultural landscape: A Review of the Elymais Temple in Izeh City, on Sustainable Tourism and cultural landscape*”, the paper presented at the Civil Engineering, Architecture and Sustainable Urban Management Conference, Iran: Gorgan.
- Fowler, P. (2001), “Cultural Landscape: Great Concept, Pity about the Phrase”, *The Cultural Landscape: Planning for Sustainable Partnership between People and Place*, London: 64-69.
- Gharabagloo, M. (2014), “*Recognizing the Elements of the Creative City in Relation to the Sustainability of the Cultural Landscape of the Traditional City of*

Isfahan”, the paper presented at the National Conference of Culture oriented urban, Iran: Isfahan.

- Glaser, B. C. (2005), *Theoretical sensitivity*, CA: Sociology Press
- Hamerton, Philip (1885), *Landscape*, Boston: Roberts.
- Hasanvand, S. (2013), “*The sanctity of mountain and water in ancient cultures and its impact on the formation of the cultural landscape of Bisotun*”, First National Conference on Architecture, Restoration, Urbanism and Sustainable Environment, Hamedan: Iran.
- Iannone, G. (2002), “*Annales History and the Ancient Maya State*”, *Some Observations on the Dynamic American Anthropologist* 104:68-78.
- Inanloo Dailoo, Shabnam, & Frits Pannekoek (2008), “*Nature and Culture: A New World Heritage Context*”, *International Journal of Cultural Property* 15:25–47.
- Karimi, B. (1950). *The ancient ways and ancient capitals of western Iran*, Tehran: National Bank Publication.
- Kazemimovahed, M. & Irani, H. (2019), *Constructing Grounded theory*, Tehran: rasa.
- Kuhn, Thomas. (2018), *The Structure of Scientific Revolutions*, Translator: S. Zibakalam, Tehran: SAMT.
- Kuhn, Thomas S. (1970), *the Structure of Scientific Revolutions*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Laghaee, H., Laghaee, M. & Azizi, M. (2013), “*Improvement of Historic Sites and Cultural Landscapes with the Approach of Sustainable Tourism Development*”, the paper presented at the International Conference on Civil, Architectural and Sustainable Urban Development, Iran: Tabriz.
- Maurano, C. (2003), “*International Center for Mediterranean Cultural Landscape*”, *World Heritage Paper 7, Cultural Landscape: Challenges of Conservation*, UNESCO World Heritage Center: 81-97.
- Melnick, R. (1981), “*Capturing the cultural landscape*”, *Landscape Architecture* 71(1): 56-60.
- Minorsky, Vladimir (1983), *The Lorestan and Lors treatises*, Translator: A. Baharvand. Tehran: Babak Publication.

- Parviz, A. (2001), *Bridge and its transformation in the domain of Badr-Ibn-Hasanviah: Fourth Century AH*. Archaeological Msc degree Thesis, Tehran University.
- Rossler, M. (2003), "Linking Nature and Culture", World Heritage Cultural landscapes, UNESCO Paper 7: Cultural Landscape: The Challenges of Conservation, UNESCO World Heritage Center: 10-15.
- Rossler, Mechtild (2006), "World Heritage cultural landscapes: A UNESCO flagship programme 1992 – 2006", *Landscape Research* (31) 4: 333-353.
- Sahrakar, A., Parviz, A., Manouchehrabadi, M & Narimani, R. (2001), *Kashkan Bridge Master Plan (photocopy version)*, TEHRAN: ICHTO.
- Sajadi, A. (2014), *The study of ancient ways and installations between the historical and Islamic periods of Lorestan (middle Zagros)*, TEHRAN: ICHTO.
- Saldana, Johnny (2016), *The coding manual for qualitative researchers*, Translator: A. Giviyani, Tehran: Scientific and cultural publications.
- Sauer, Carl (2007), "The Morphology of Landscape", Foundation Papers in Landscape Ecology, (John A, Wiens and others) Eds. New York: Columbia University Press.
- Selman, Paul (2008), *Planning at the Landscape scale*, London: Taylor and Francis group.
- Siroux, Maxime (1978), *The ancient ways of the Isfahan area and its related buildings*. Translator: M. Mashayekhi, Tehran: National Organization for the Protection of Antiquities Publication.
- Strauss, A., & J. Corbin (2015), *Basic of qualitative research: Techniques and Procedures for development grounded theory*, CA: Sage.
- Talebian, M. & Fallahat, M. (2009), *Cultural Landscapes*. TEHRAN: ICHTO.
- Tesh, R. (1990), *Qualitative research: analysis types and software tools*, New York: Flamer Press.
- Wolcott, H. F. (1994), *Transformation qualitative data: Description, analysis, and interpretation*, CA: Sage.
- National Park Service (NPS) 2016, "Protecting Cultural Landscapes: Planning, Treatment and Management of Historic Landscapes", <https://www.nps.gov/history/tps/how-to-preserve/briefs/36-cultural-landscapes.htm>, (accessed November 22, 2016).

- WHC (1994), Routes as a Part of our Cultural Heritage; Report on the meeting of experts Madrid, Spain: November 1994, Available from: <http://whc.unesco.org/archive/routes94.htm> (accessed March 5, 2017).